

# Gravferd

Den Evangelisk Lutherske Frikirke

## ALMINNELIGE BESTEMMELSER

1 Når en person er død, sørger de som stod vedkommende nær, vanligvis familien, for at den døde legeme behandles på verdig vis og får en verdig gravferd. Grunnleggende bestemmelser vedrørende gravferd er gitt i gravferdsloven.

Hvem som har rett til, og dermed også det rettslige ansvaret for, å sørge for gravferden, er regulert i gravferdsloven § 9.

Når en person som er medlem av menigheten, dør, bør det etableres kontakt mellom menighetens forstander og de pårørende så snart som mulig etter dødsfallet. Gravferd skal skje senest 10 dager etter dødsfallet, jf. gravferdsloven § 12. Dersom avdøde er blitt kremert, skal gravlegging skje senest 6 måneder etter dødsfallet.

2 Gravferd etter kirkens ordning er en kirkelig handling av gudstjenstlig karakter. I den liturgiske utforming av handlingen uttrykker kirken det grunnleggende i den kristne tro: at mennesket er Guds skapning, at Gud gjennom Jesu Kristi død og oppstandelse og troen på ham har lagt grunnlaget for menneskets frelse, at det på dommens dag skal stå til ansvar for sitt liv, og at det skal gjenreises i legemets oppstandelse.

3 Gjennom valg av skriftlesninger, bønner og salmer og det som ellers sies og gjøres, skal alle som har ansvar for eller medvirker til gravferdshandlingen, bidra til at det bibelske budskap kommer til uttrykk i sin fylde. Enkelthetene ved handlingen, herunder utsmykning, symboler og kransepålegging må tilpasses handlingens gudstjenstlige karakter. Det bør tilstrebes nøkternhet i bruk av blomster, kranser og lignende. Tale ved eventuell kransepålegging må ikke finne sted uten at den som sørger for gravferden, har gitt samtykke til det. Det bør legges til rette for medvirkning fra de pårørende.

4 Salmer: Lovsanger til Gud som skaper, Kristus som frelser og Den Hellige Ånd som veileder, bønnerop, lovprisningsvers, forkynnende sanger og åndelige viser. Disse fremføres primært av menigheten i fellesskap, men kan også synges av kor/korgrupper, solister o.a. Salmen skal understreke den kirkelige handlingens bibelske karakter og hjelpe de fremmøtte i å respondere på Guds ord og vilje.

5 Salmer, sanger, og musikkstoff som skal brukes, skal på forhånd godkjennes av den som skal forrette. Det samme gjelder æresbevisninger og andre tiltak som ønskes i tillegg til gravferdsordningen. For å gjøre det mulig å finne frem til sang og musikk og andre innslag som er best mulig egnet, bør kontakten med de pårørende opprettes så snart som mulig.

6 For å sikre en verdig gjennomføring av handlingen er det viktig at det avsettes tilstrekkelig tid. Den som forretter skal også påse at alle som medvirker i forbindelse med gravferden, opptrer slik at handlingen kan gjennomføres på en god og verdig måte, i samsvar med kirkens ordninger.

7 Etter forholdene og sedvanen på stedet medvirker liturgen enten i kirke/kapell og ved graven, eller i hjemmet og ved graven, eller bare ved graven.

Gravferdshandlingen kan finne sted i kirken også når det skal være kremasjon.

Om spredning av aske sier gravferdsloven: Ved slik gravferd kan det ikke kreves kirkelig medvirkning (gravferdsloven § 20 siste punktum og § 9 siste ledd).

Når liturgen medvirker bare i hjemmet og ved graven eller bare ved graven, brukes ordningen *Gravferd fra kirke eller krematorium* i den utstrekning det er naturlig. Det samme gjelder ved gravferd hvor det ikke er en forsamling til stede. Den kirkelige medvirkning kan ikke begrenses til jordpåkastelse alene.

Ordningen *Gravferd fra kirke eller krematorium* kan med nødvendige tillempninger benyttes ved minneandakt i kirke eller kapell når kisten ikke står i kirken under handlingen.

8 Ved spedbarns gravferd gjelder samme bestemmelser som ved barns gravferd. Tilsvarende gjelder når foreldre ønsker gravferd for barn som er døde før fødselen. I disse tilfellene vil det være mulig å foreta de endringer i liturgiens ledd som forholdene måtte tilsi, men slik at Herrens bønn alltid tas med.

I kontakt med foreldre til døde spedbarn eller barn som er døde før fødselen, kan det være viktig å gi foreldrene hjelp til å gi det døde barnet navn.

Når foreldre som ønsket sitt barn døpt, mister barnet før dåp, minner forstanderen dem om trøsteord som “Den himmelske Far vil ikke at en eneste av disse små skal gå tapt” (Matt 18,14) e.l.

9 Jordpåkastelse finner sted ved graven. Liturgen kan rent unntaksvis når ytre forhold eller vektige personlige grunner gjør det påkrevd, beslutte at den skal skje inne i kirke/kapell.

Ved kremasjon finner jordpåkastelsen sted ved avslutningen av handlingen.

Som hovedregel skal kisten senkes før jordpåkastelsen.

Kisten skal som hovedregel senkes helt ned.

Dersom det er tvil om at jordpåkastelse har funnet sted, for eksempel ved kremasjon i utlandet, kan jordpåkastelse foretas i forbindelse med nedsettelsen av urnen.

10 Gravferd forrettes normalt av menighetens forstander eller eldste.

Er en av disse forhindret fra å forrette ved gravferden, kan en annen kristen forrette etter godkjennelse fra eldsterådet.

11 Det kan klemtes med den største klokken i ca. 5 minutter før sammenringingen, som skjer med samme klokke.

Det kan klemtes mens følget går til graven og mens kisten senkes, og ved handlingens slutt kan det slås 3 ganger 3 slag.

Det kan ringes mens følget går fra graven.

ORDNING FOR

# *Gravferd*

fra kirke eller krematorium

Den Evangelisk Lutherske Frikirke

## 1 Klokkeringing

---

Mens det ringes sammen, tar liturgen plass i koret.

## 2 Preludium

---

Som preludium kan det fremføres egnet instrumentalmusikk, korsang eller solosang. Preludiet kan være forspill til første salme.

## 3 Salme

---

Denne salmen kan eventuelt flyttes til etter ledd 4.

## 4 Inngangsort

---

Her kan sies:

*L* Kjære sørgende.

*L* Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

En passende bibeltekst for eksempel:

*L* Jesus sier: Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile. Matt 11,28

Vi er samlet her for å ta avskjed med (navnet nevnes) [og følge *ham/henne* til det siste hvilested].\*

\* Teksten i klammer kan utelates.

## 5 Inngangsbønn

---

**L** La oss be.

Enten **A**

Fra dypet roper jeg til deg, Herre.  
Herre, hør min røst!  
Vend øret til mitt rop om nåde.

Dersom du, Herre, vil gjemme på synder,  
Herre, hvem kan da bli stående?  
Men hos deg er tilgivelse,  
så vi skal frykte deg.  
Salme 130,1-4

Eller **B**

Herre, du har vært en bolig for oss  
i slekt etter slekt.  
Før fjellene ble født,  
før jorden og verden ble til,  
fra evighet til evighet er du, Gud.  
Du lar mennesket bli til støv igjen  
og sier: «Menneskebarn, vend tilbake!»  
For tusen år er i dine øyne  
som dagen i går da den fór forbi,  
eller som en nattevakt.  
Lær oss å telle våre dager  
så vi kan få visdom i hjertet!  
Salme 90,1-4.12

Eller **C**

Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?  
Hvorfor er du så langt borte  
når jeg trenger hjelp og skriker ut min nød?  
Min Gud, jeg roper om dagen, men du svarer ikke,  
jeg roper om natten og får ikke ro.  
Men du, Herre, vær ikke langt borte,  
min styrke, skynd deg og hjelp meg!  
Salme 22,2-3.20

Eller **D**

Hellige Gud, himmelske Far, du råder over liv og død. Når vi skilles fra en av våre kjære, styrk oss da i troen, så vi også ved graven kan håpe på deg.

Herre Jesus Kristus, du trofaste Frelser, som gikk gjennom død og grav for oss: Bli hos oss i vår siste nød og gi oss engang å samles i din Fars hus med deg og alle dine.

Hellige Ånd, du vår trøster i liv og død, fyll alle sørgende med din trøst. Fri oss fra åndelig død, dra alle til deg og gi oss å ha vår skatt i himmelen.

Eller **E**

Herre vår Gud, hos deg er livets kilde.

I ditt lys ser vi lys.

I deg er det vi lever, rører oss og er til.

Bevar oss i liv og død i din kjærlighet, ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre.

Eller **F**

Gode Gud, du som ser oss og kjenner oss, kom oss nær med din trøst.

## 6 Minneord

---

Et kort minneord holdes av den som forretter eller av en representant for de pårørende. Det bør inneholde noen biografiske momenter med særlig vekt på hva avdødes liv har betydd for dem som stod *ham/henne* nær, og for andre livssammenhenger *han/hun* har stått i.

Her kan følge korte hilsninger, pålegging av blomster og/eller krans og eventuelt andre minnehandlinger, som opplesning, musikk, lystenning o. a.

Her kan følge

## 7 Salme eller musikkinnslag

---

Eventuelt musikkinnslag kan være vokalt eller instrumentalt.

## 8 Skriftlesning

---

**L** La oss høre hva Guds Ord vitner om livet og døden, om dommen og vårt håp i Jesus Kristus.

Her følger tre lesninger, tre av følgende tekster. Tekstene velges slik at de dekker de innholdsmomenter som er nevnt foran.

Salme 50,15  
Salme 68,21  
Matt 11,28  
Åp 1,17b-18

Salme 23  
Salme 121  
Matt 28,1-10  
Åp 21,1-5a

Menigheten sitter under lesningen.

Tekstene kan leses av liturgen eller av en eller flere andre.

Skriftlesningen avsluttes med:

**L** Slik lyder Herrens ord.

Her følger eventuelt

## 9 Salme

---

Hvis ledd 7 er en salme, kan ledd 9 gå ut.

## 10 Tale

---

Kort tale over et av de oppleste skriftordene eller over en annen egnet tekst.

## 11 Bønn

---

**L** La oss be.

Enten **A**

**L** Evige Gud, vår tilflukt i sorgens tid, vær nær med din fred. Styrk oss i troen. Gi oss fremtid og håp. Vi takker deg for (navnet nevnes) og det du gav oss gjennom *hans/hennes* liv. Barmhjertige Gud, du som har skapt oss i ditt bilde og gitt oss Jesus Kristus som vår Frelser, reis oss opp på oppstandelsens dag til evig liv hos deg.

Eller **B**

**L** Jesus Kristus, du som lovet å være med oss alle dager inntil verdens slutt, vær du vår styrke og trøst, vårt lys og vår veiviser. La oss alle en gang ved troen på deg få del i oppstandelsens glede.

Eller **C**

**L** Evige Gud, himmelske Far, du har i din Sønn, Jesus Kristus, gitt oss seier over døden. Vi ber deg, led oss ved din Hellige Ånd, så vi aldri kommer bort fra deg, men lever vårt liv i troen på din Sønn og engang når fram til det evige liv i ditt rike, ved Jesus Kristus, vår Herre.

Eller **D**

**L** Herre Jesus Kristus, du som bar alle våre synder, vi takker deg for din kjærlighet som er sterkere enn døden. Gi oss del i frelsen du vant ved din død og oppstandelse, og før oss med din mektige hånd gjennom liv, død og dom inn til din evige glede.

Eller **E**

**L** Himmelske Far, vi takker deg for det du gav gjennom (navnet nevnes) som nå er gått bort. Styrk og trøst alle som sitter i sorg og savn. Vi overgir oss i din sterke hånd. Hjelp oss å leve i samfunn med deg, så vi engang kan fare herifra i fred, ved Jesus Kristus, din Sønn, vår Herre.

Eller **F**

En bønn som er skrevet med tanke på den situasjon de pårørende og lokalsamfunnet har opplevd i forbindelse med dødsfallet.

## 12 Herrens bønn

---

**L** La oss sammen be Herrens bønn.

**A** Vår Far i himmelen!  
La navnet ditt helliges.  
La riket ditt komme.  
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.  
Gi oss i dag vårt daglige brød,  
og tilgi oss vår skyld,  
slik også vi tilgir våre skyldnere.  
Og la oss ikke komme i fristelse,  
men frels oss fra det onde.  
For riket er ditt,  
og makten og æren i evighet.  
Amen.

eller

**A** Fader vår, du som er i himmelen.  
La ditt navn holdes hellig.  
La ditt rike komme.  
La din vilje skje på jorden som i himmelen.  
Gi oss i dag vårt daglige brød.

Forlat oss vår skyld,  
som vi òg forlater våre skyldnere.  
Led oss ikke inn i fristelse,  
men frels oss fra det onde.  
For riket er ditt,  
og makten og æren i evighet.  
Amen.

## 13 Salme

---

## 14 Postludium

---

Før postludiet kan det fremføres et musikkinnslag, vokalt eller instrumentalt.

Under postludiet bæres kisten ut.

\*

## JORDPÅKASTELSE

### A Ved graven

---

Før ledd 15 **Salme** plasseres kisten på senkeapparatet eller på planker e.l. over graven og blir stående der inntil ledd 18 **Senkning** finner sted.

Hvor det er praksis, kan kisten senkes helt ned i graven med en gang før salmen (ledd 15) synges.

## 15 Salme

---

Her kan følge

## 16 Skriftlesning

---

En av følgende tekster, som ikke er brukt tidligere i gravferden:

Salme 50,15  
Salme 68,21  
Matt 11,28  
Åp 1,17b-18

Salme 23  
Salme 121  
Matt 28,1-10  
Åp 21,1-5a

Her kan følge

## 17 Bønn ved gravstedet

---

I denne bønnen kan liturgen utfylle (navnet nevnes) etter anledningen – for eksempel fullt navn, fornavn, vår kjære, vår venn osv.

### *Enten A*

Herre Jesus Kristus, la denne grav være et håpets sted, i troen på deg som stod opp fra de døde.

### *Eller B*

Herre Jesus Kristus, du som selv ble lagt i en grav, gi oss å følge deg i oppstandelsen fra de døde.

## 18 Senkning

---

Som hovedregel senkes kisten helt ned.

## 19 Jordpåkastelse

---

**L** I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Deretter kaster liturgen tre ganger jord på kisten og sier:

|                     |                                                    |
|---------------------|----------------------------------------------------|
| <i>Første gang:</i> | Av jord er du ( <i>hun/han</i> ) kommet.           |
| <i>Andre gang:</i>  | Til jord skal du ( <i>hun/han</i> ) bli.           |
| <i>Tredje gang:</i> | Av jorden skal du ( <i>hun/han</i> ) igjen oppstå. |

\* Dersom jordpåkastelse ikke ønskes, uttales disse ordene:

Så overgir vi dette legemet til jorden, som det er tatt av, i det salige, visse håp at han som vakte Kristus opp fra de døde, også vil gjøre dette døde legeme levende ved sin Ånd. For dette forgjengelige må bli kledd i uforgjengelighet, og dette dødelige må bli kledd i udødelighet.

## 20 Skriftord og velsignelse

---

### *Enten A*

**L** Vår Herre Jesus Kristus sier: Jeg er oppstandelsen og livet.  
Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.  
Og hver den som lever og tror på meg,

skal aldri i evighet dø. Joh 11,25-26

Eller **B**

**L** Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! 1 Pet 1,3

Vendt til sørgeskaren:

**L** Ta imot velsignelsen.

Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

## 21 Salme

---

\*

## **B** I krematorium

---

Gravferdshandlingen ovenfor (leddene 1-12) avsluttes med Jordpåkastelse (leddene 18-22).

Rent unntaksvis kan denne ordningen følges også i kirke/kapell, se Alminnelige bestemmelser punkt 8, side 000.

## 19 Senkning

---

## 20 Jordpåkastelse

---

**L** I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Deretter kaster liturgen tre ganger jord på kisten og sier:

*Første gang:* Av jord er du (*hun/han*) kommet.

*Andre gang:* Til jord skal du (*hun/han*) bli.

*Tredje gang:* Av jorden skal du (*hun/han*) igjen oppstå.

## 21 Skriftord og velsignelse

---

Enten **A**

**L** Vår Herre Jesus Kristus sier: Jeg er oppstandelsen og livet.  
Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.  
Og hver den som lever og tror på meg,  
skal aldri i evighet dø. Joh 11,25-26

Eller **B**

**L** Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny  
og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! 1 Pet 1,3

Vendt til sørgeskaren:

**L** Ta imot velsignelsen.

Herren velsigne deg og bevare deg.  
Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.  
Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

## 22 Salme

---

## 23 Postludium

---

I rom hvor senkning ikke er praktisk mulig, bør kisten føres bort under postludiet.

\*